

ББК 67.3я43
УДК 340.11(063)
Д36

Д 36 «Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 12-13 вересня 2014 р. - К.: Центр правових наукових досліджень, 2014. - 112 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Рекомендовано до друку рішенням Правління ГО «Центр правових наукових досліджень» від 12 вересня 2014 р. (протокол № 115).

ББК 67.3я43
УДК 340.11(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Божина І. М.
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУДДІВ.....6

Стрибо Т. І.
ДОГОВІР ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ
(КІНЕЦЬ ІХ - СЕРЕДИНА ХІІ СТ.).....10

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Казьмірик Ю. І.
ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ, СТВОРЕНОГО
В РАМКАХ ЄВРАЗІЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА.....13

Матвієнко А. С.
ПРОЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ.....16

Слободяник Н. С.
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИБОРНЕ НАЧАЛО
У ФОРМУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ.....20

Стойко О. М.
КОНСТИТУЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ.....23

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Кричківська М. О.
ФІЗИЧНА ОСОБА ЯК ЗАСНОВНИК КОРПОРАТИВНОГО ФОНДУ.....26

Трофименко Д. С.
БЕЗДОКУМЕНТАРНІ ЦІННІ ПАПЕРИ - ЕЛЕКТРОННІ ДОКУМЕНТИ.....29

Хороша Т. С.
КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ЯК ЗАСІБ РЕГУЛЮВАННЯ
СПАДКОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ.....32

НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Тупікіна Т. С., Федоров В. А.
ПРАВОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ
ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ В УКРАЇНІ.....36

Янковой Н. В.
ПРАВОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЗАКОНОПРОЕКТА «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН
ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ ЩОДО СПРОЩЕННЯ
ПОРЯДКУ ВІДКРИТТЯ БІЗНЕСУ» ОТ 15.04.2014І. №1206-VІІ.....41

**НАПРЯМ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО;
ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Дуленко О. А.
ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ.....45

Хвесьюк В. І.
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ.....47

**НАПРЯМ 6. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО;
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

Артьомов Є. О.
ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА КОРИСТУВАННЯ
ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ НА ПІДСТАВІ СУДОВОГО РІШЕННЯ.....50

Попова А. О.
ПОНЯТТЯ І ПРИНЦИПИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ
ВІД ЗАБРУДНЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ В УКРАЇНІ.....54

**НАПРЯМ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

Губанов О. О.
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....59

Олексенко Т. М.
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО В КОНТИНЕНТАЛЬНІЙ
ТА ПРЕЦЕДЕНТНІЙ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ.....62

Сенюк О. В.
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НА ШЛЯХУ
ПІДВИЩЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ КРАЇНИ.....65

Симонні А. В.
ПОНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ
СУБ'ЄКТА МЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ.....67

**НАПРЯМ 8. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

Василенко К. І.
ПРИЧИНИ І УМОВИ ВЧИНЕННЯ УХИЛЕНЬ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ.....71

Мирошок Д. М.
ФОРМИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....74

Міняйло Н. Є.
КОНЦЕПУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ...78

Петренко О. І.
ЗМІШАНА ФОРМИ ВИНИ В ЗЛОЧИНАХ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ81

Серета І. Л.
ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ ІЮРУШЕННЯ ПРАВИЛ ОХОРОНИ ВОД.....84

Смушак О. М.
ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ІНСТИТУТІВ
ПРИЧЕТНОСТІ ТА СПІВУЧАСТІ У ЗЛОЧИНІ..... X7

**НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

Білоус О. В.
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....91

Кадук С. В.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО
ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНО-ДОВІДКОВИХ КОЛЕКЦІЙ.....93

Кравчук О. В.
ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ ЕКСПЕРТНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ
СВІДОЦТВ ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....97

Полярська К. І.
АУДІОКОНТРОЛЬ ОСОБИ ЯК СЛІДЧА ДІЯ
ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИЙ ЗАХІД.....101

Чернієнко А. О.
ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОЧАТКУ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА АНГЛІЇ.....104

Юрковський О. О.
ЗАСАДА ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ:
ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ ТА ВЛАСТИВОСТІ.....107

2) підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання.

Води (водні об'єкти) є виключно власністю Українського народу і надаються тільки у користування. Український народ здійснює право власності на води (водні об'єкти) через Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим і місцеві ради. Окремі повноваження щодо розпорядження водами (водними об'єктами) можуть надаватися відповідним органам виконавчої влади та Раді міністрів Автономної Республіки Крим [6].

Водний кодекс України закріплює особливе правове становище цих природних об'єктів на території держави як національне надбання всього народу. Це їх особливе правове становище спирається на поєднання специфічних характеристик вод як а) частини навколишнього природного середовища, екосистеми, б) природного об'єкта, в) об'єкта права власності (причому ВК України закріплює, що вони становлять виключну власність народу України і можуть надаватися лише в користування) і г) об'єкта нерухомості, на чому наголошують відповідні положення Цивільного кодексу України [7, с. 189-190].

Література:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Станом на 21 вересня 2012 року / упоряд. В. І. Тютюгін. - Х.: Право, 2012. - 232 с.
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Пшонки, В. І. Тютюгіна. - 5-те вид.; допов. - Х. : Право, 2013. - Т. 2. - 1039 с.
3. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. - 4-те вид., переробл. і допов. - Х. : Право, 2010. - 608 с.
4. Наумов А. В. Российское уголовное право. Курс лекций: в 3 т. Особенная часть / А. В. Наумов. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : Волтерс Клувер, 2007. - 736 с.
5. Нетеса Н. В. Кримінальна відповідальність за порушення правил охорони або використання надр: монографія / Н. В. Нетеса. - Х. : Право, 2013. - 304 с.
6. Водний кодекс України від 06 червня 1995 № 213/95-ВР // Офіційний сайт Верховної Ради України - <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
7. Екологічне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А. П. Гетьмана. - Х. : Право, 2013. - 432 с.

Смушак О. М., викладач кафедри кримінального права

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефатіка
м. Івано-Франківськ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ІНСТИТУТІВ ПРИЧЕТНОСТІ ТА СПІВУЧАСТІ У ЗЛОЧИНІ

Однією з ознак, яка зазначена в понятті причетності, це те, що діяння яке охоплює причетність, не зумовлює вчинення основного злочину. За допомогою даної ознаки проводиться розмежування причетності та співучасті.

Важливим кроком в розробці теорії співучасті стала робота А. Жиряєва [1, с. 14]. Саме в даній роботі вперше була зроблена спроба дати визначення поняття співучасті та відмежування його від поняття причетності. Однак, розробляючи поняття співучасті, автор вважає причетність одним із видів співучасті, крім того він не зміг чітко розмежувати причетність від співучасті.

Здійснення правильного розмежування співучасті і причетності має не тільки теоретичне, але і практичне значення. Дане розмежування впливає на кваліфікацію злочину, та в подальшому на її кримінальну відповідальність.

Співучасть у вчиненні злочину являє собою найбільш небезпечну, але не єдину форму злочинної діяльності. В теорії і практиці кримінального права розрізняють і іншу форму злочинного співробітництва - суспільно-небезпечну діяльність осіб, причетних до злочину [2, с. 20-21].

Коли суспільно-небезпечне діяння співучасників злочину спрямовані на вчинення діяння, які складають ознаки певного складу злочину, то суспільно-небезпечні діяння осіб, причетних до злочину, спрямовані на надання сприяння злочинцям, які скоїли злочин, в приховуванні цього злочину і його слідів.

В якості співучасті не може розглядатись будь-яка суспільна діяльність, що пов'язана з вчиненням злочину і не є в причинному зв'язку із його результатом (заздалегідь не обіцяне приховування злочину, недонесення, потурання, тобто інститут причетності). Відповідальність співучасників обмежується тими суспільно-небезпечними наслідками, причиною яких є спільні діяння співучасників у даних умовах. Невід'ємною ознакою співучасті є умисна участь двох і більше осіб у вчиненні суспільно-небезпечного діяння. Але для того, щоб дане діяння розглядалось як співучасть, дії таких осіб мають бути спільними.

О.Ф. Ковітіді наводить ознаки, які обґрунтовують спільність вчинення дій у співучасті, до яких вона відносить:

- а) взаємну зумовленість злочинних учинків двох або більше осіб;
- б) спільний для цих осіб злочинний наслідок;
- в) причинний зв'язок між вчинками кожного співучасника і загальним злочинним наслідком [3, с. 7].

Дії окремого співучасника, без врахування їх спільності, можуть не завжди спричинити бажаний результат. Злочинні наслідки є спільними, оскільки вони зумовлені спільними зусиллями всіх співучасників, при цьому встановлення причинного зв'язку між діянням і наслідком є підставою для обґрунтування кримінальної відповідальності співучасників злочину.

Причетність до злочину на відміну від співучасті не сприяє діяльності ні виконавця, ні інших співучасників, не обумовлює настання злочинного результату (як ознака складу злочину), а саме не знаходиться з ним в прямому причинному зв'язку, не сприяє вчиненню злочину. Юридична природа причетності до злочину полягає в створенні сприятливих умов для вчинення і закінчення злочину [4, с.150].

Отже, юридична природа причетності до злочину і співучасті різна.

В юридичній літературі були зроблені спроби відмовитись від інституту причетності, а деякі з його видів взагалі віднести до співучасті. На думку прихильників цієї точки зору причинний зв'язок між діяльністю співучасника і вчиненням виконавцем злочинном не є необхідним, конструктивним елементом співучасті в кримінальному праві [5, с. 168].

Р.А. Хрулінській-Бурбо зазначає, що приховування, незалежно від того, чи буде воно задалегідь обіцяне або необіцяне, є або сприянням злочину, або сприянням приховуванню злочину і відноситься до пособництва. Що стосується недонесення і потурання, яке задалегідь обіцяне виконавцю, то він вважає що це є сприянням вчиненню злочину, яке утворює пособництво. Крім того, він пропонує, закріпити в Особливій частині КК недонесення і потурання яке задалегідь необіцяне виконавцю, оскільки воно утворює спеціальний склад злочину [5, с. 170].

З даною точкою зору не можна погодитись, оскільки причинний зв'язок **МІЖ ДІЯННЯМ СПІВУЧАСНИКІВ І ВЧИНЕННЯМ ВИКОНАВЦЕМ ЗЛОЧИНУ**, є однією із обов'язкових ознак співучасті. Співучасть (спільна участь) - у вчиненні злочину передбачає:

- 1) об'єднання окремих зусиль кожного співучасника у взаємообумовлену злочинну діяльність усіх співучасників;
- 2) те, що вчинюваний співучасниками злочин є єдиним для них усіх;
- 3) спрямування зусиль кожного співучасника на досягнення загального результату злочину;
- 4) причинний зв'язок між діями всіх співучасників і загальним злочинним результатом.

А.С. Беніцький, зазначає, що прагнення досягти різні злочинні результати є підставою для невизнання відповідних дій, співучастю у злочині [6, с. 90].

Причетність до злочину є самостійним інститутом кримінального права, який наділений спеціальними ознаками, які будуть подані нижче, і при наявності яких, ті або інші дії можна віднести до причетності.

Підставами кримінальної відповідальності за причетність до злочину є:

1. Кримінальна відповідальність за причетність встановлена в окремих статтях, які передбачають самостійне покарання.
2. Особи причетні до злочину, можуть нести відповідальність за свій злочин і в тому випадку, коли особи, які вчинили основний злочин, будуть звільнятися від відповідальності. Таким чином, відповідальність за причетність не в повній мірі обумовлена відповідальністю за основний злочин.
3. Причетність означає зовнішнє співвідношення між злочином і особою, яка діяла з приводу його вчинення, а співучасть - це внутрішнє відношення.

4. Причетність є вторинною відносно суспільної небезпечності основного злочину, діяння осіб, причетних до злочину, набувають суспільно-небезпечного характеру через зв'язки із суспільно-небезпечною діяльністю третіх осіб.

З приводу вище зазначених підстав немає однастайності в науці кримінального права.

А.В. Зарубін однією із особливостей суспільної небезпечності причетності визначає, що при втраті власної суспільної небезпечності основним посяганням втрачається і його причетність до посягання [7, с. 74]. З даним твердженням не можна погодитись, вказівка на те, що у випадку коли головний винуватець не несе відповідальності за вчинений злочин, не караються і причетні особи є справедливим тільки частково. Коли головний винний стане не дієздатним або буде помилуваний, чи помре, то діяння не втратить своєї об'єктивності приховавши знаряддя злочину, чи особу винного; безкарність причетних настає тільки тоді, коли саме діяння визнається не суттєвим або не злочинним, або коли особа, яку, наприклад, приховали признається, що вона не вчиняла нічого злочинного; але у цьому випадку, змінюється юридична властивість і того діяння, яке вчинив причетний, так, що його дії носять самостійний характер: якщо хто-небудь обвинувачувався в тому, що він приховав людину яка вчинила вбивство, і якщо, потім, суд визнає, що убивства взагалі не було, або, що убивство було вчинене не цією особою, то змінюється і властивість діяння, вчиненого приховувачем: він приховав людину, яка не вчинила злочинного діяння, а саме вчинила діяння, яке не заборонене кримінальним законом.

Причетні до злочину стоїть лише поряд з головним злочином, тоді як співучасники знаходяться в середині його; перші торкаються головного злочину, другі ж поглинаються ним [8, с. 801].

При приховуванні посягання, особа, яка його вчинила, реально може розраховувати тільки на себе або на допомогу співучасників посягання. Причетні ж особи водночас надають йому значну додаткову допомогу, потураючи йому у вчиненні посягання, не повідомляючи в правоохоронні органи про нього, приховуючи злочинця після закінчення виконання об'єктивної сторони посягання. Така підтримка крім всього іншого створює умови для продовження злочинної діяльності.

Наявність вказаних обставин дозволяє виділити розглянуті суспільно небезпечні діяння в особливу групу - причетність.

Потрібно зазначити, що причетність впливає на кваліфікацію діянь та визначення виду та розміру покарання, а значить, на долю особи, яка притягується до кримінальної відповідальності. Тому цілком закономірним є інтерес науковців до проблеми, які виникають при застосуванні інституту причетності до злочину в кримінальному праві.

Проблеми причетності до злочину набувають особливої актуальності, це зумовлено тим, що відносини які виникають у зв'язку із вчиненням дій причетними особами, розглядаються як такі, що сприяють настанню злочинних наслідків, а також допомагають винним уникнути справедливого покарання, вони паралізують діяльність держави по своєчасному припиненні і розкриттю злочинів.

Аналіз сучасного кримінального законодавства, судово-слідчої практики свідчить про недооцінку значення боротьби з причетністю до злочину та її вплив розкриття злочинів, а значить на забезпечення безпеки суспільства в цілому.

Література:

1. Жиряев А. О стечении нескольких преступников при одном и том же преступлении / Жиряев А. - Дерт: Типография Г. Лаакманна, 1850. - 147 с.
2. Смирнов В. Г. Понятие прикосновенности по советскому уголовному праву / Смирнов В. Г. - Л.: Издательство Ленинградского университета, 1957. - 129 с.
3. Ковітіді О.Ф. Інститут співучасті у кримінальному праві України: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» / О. Ф. Ковітіді. - Харків, 1999. - 18 с.
4. Макаров А. Д. Уголовная ответственность за прикосновенность к преступлению : дис. ... канд. юрт. наук : 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исправительное право» / Макаров Анатолий Дмитриевич. - Москва, 2004. - 180 с. // автореферат 31 с.
5. Хабло Оксана Приховування злочинів: загальна характеристика та шляхи протидії / О. Хабло // Підприємництво господарство і право. - 2008. - № 5. - С. 131-133.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 7-ме вид., переробл. та допов. / [за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка]. - К.: Юридична думка, 2010.- 1288 с.
7. Зарубин А. В. Уголовно-правовое регулирование прикосновенности к преступлению : дис. ... канд. юрт. наук : 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исправительное право» / Зарубин Андрей Викторович. - Тюмень, 2004.-212 с.
8. Таганцев Н.С. Русское уголовное право : лекции / Н. С. Таганцев. - 2-е изд., перераб. - СПб. Часть общая.-Т. 1. - 1902. - 816 с.

НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Білоус О. В., здобувач
кафедри кримінального процесу
*Національна академія внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Право на недоторканість житла - це одне із основоположних прав людини, яке закріплене в конституціях багатьох країн світу та в різних міжнародно-правових документах. Втім, у кримінальному процесі України ця засада є відносно новою. Адже КПК України лише у 1984 році був доповнений статтею 14-1 «Недоторканість житла, охорона особистого життя громадян, таємниці листування, телефонних розмов і телеграфних повідомлень», де вперше у вітчизняному кримінальному процесі були закріплені загальні положення принципу недоторканості житла.

Закріплення засади недоторканості житла у КПК України було обумовлено як розвитком наукової думки, так і необхідністю приведення вітчизняного законодавства до міжнародно-правових стандартів регулювання цього питання. Адже, на міжнародно-правовому рівні ця засада закріплена в таких документах як Загальна декларація прав людини (1948 рік), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 рік) (далі - Конвенція) та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 рік).

Зокрема, в ст. 12 Загальної декларації прав людини та в ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права визначено, що ніхто не може зазнавати безпідставного (свавільного чи незаконного) втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканість його житла, таємницю його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань [1].

Поруч з цим, у Конвенції задекларовано, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції (ч. 1 ст. 8). А органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб (ч. 2 ст. 8) [2].

Європейський суд з прав людини (далі - Європейський суд) досить часто розглядає скарги на порушення ст. 8 Конвенції щодо недотримання права на